

प्रथमस्तरीय: संस्कृत -
सम्भाषण -
वर्ग: १२

पृष्ठं ३

अहम् भवान् भवती

• अस्मद् दकारान्ताः शब्दाः (First person I)

– पुंलिङ्गाः	-	अहम्	आवाम्	वयम्
– स्त्रीलिङ्गाः	-	अहम्	आवाम्	वयम्
– नपुंसकलिङ्गाः	-	अहम्	आवाम्	वयम्

• भवत्-शब्दः पुंलिङ्गे (Second person respectfully (Male))

भवान् भवन्तौ भवन्तः

• भवत्-शब्दः स्त्रीलिङ्गे (Second person respectfully (Female))

भवती भवत्यौ भवत्यः

• “नाम” इत्यत्र विसर्गः (:) नास्ति । अनुस्वारः (ं) अपि नास्ति ।

अस्मद् - शब्दः (I, Me)

दकारान्त-अस्मद् - शब्दः, त्रिषु लिङ्गेषु समानः

विभक्तिः	एक- वचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	Meaning
प्रथमा	अहम्	आवाम्	वयम्	मैं, Self
द्वितीया	माम् /मा	आवाम्/नौ	अस्मान्/नः	मुझको, to me
तृतीया	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः	मेरे द्वारा, by me
चतुर्थी	मह्यम्/ मे	आवाभ्याम्/ नौ	अस्मभ्यम्/ नः	मेरे लिये, for me
पञ्चमी	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्	मुझसे , from me
षष्ठी	मम/मे	आवयोः/नौ	अस्माकम्/ नः	मेरा, mine
सप्तमी	मयि	आवयोः	अस्मासु	मुझपर, in/on me

भवत्-शब्दः पुंलिङ्गे

भवत् - You with respect – Gender Male

विभक्तिः	एक – वचनम्	द्विवचनम्	बहु- वचनम्
प्रथमा	भवान्	भवन्तौ	भवन्तः
द्वितीया	भवन्तम्	भवन्तौ	भवतः
तृतीया	भवता	भवद्भ्याम्	भवद्भिः
चतुर्थी	भवते	भवद्भ्याम्	भवद्भ्यः
पञ्चमी	भवतः	भवद्भ्याम्	भवद्भ्यः
षष्ठी	भवतः	भवतोः	भवताम्
सप्तमी	भवतिः	भवतोः	भवत्सु

भवत्-शब्दः स्त्रीलिङ्गे

भवत् - You with respect – Gender Female

विभक्तिः	एक – वचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भवती	भवत्यौ	भवत्यः
द्वितीया	भवतीम्	भवत्यौ	भवतीः
तृतीया	भवत्या	भवतीभ्याम्	भवतीभिः
चतुर्थी	भवत्यै	भवतीभ्याम्	भवतीभ्यः
पञ्चमी	भवत्याः	भवतीभ्याम्	भवतीभ्यः
षष्ठी	भवत्याः	भवत्योः	भवतीनाम्
सप्तमी	भवत्याम्	भवत्योः	भवतीषु

चित्रम् पठत अवगच्छत च | Look at the picture and understand. (मम / भवतः / भवत्याः)

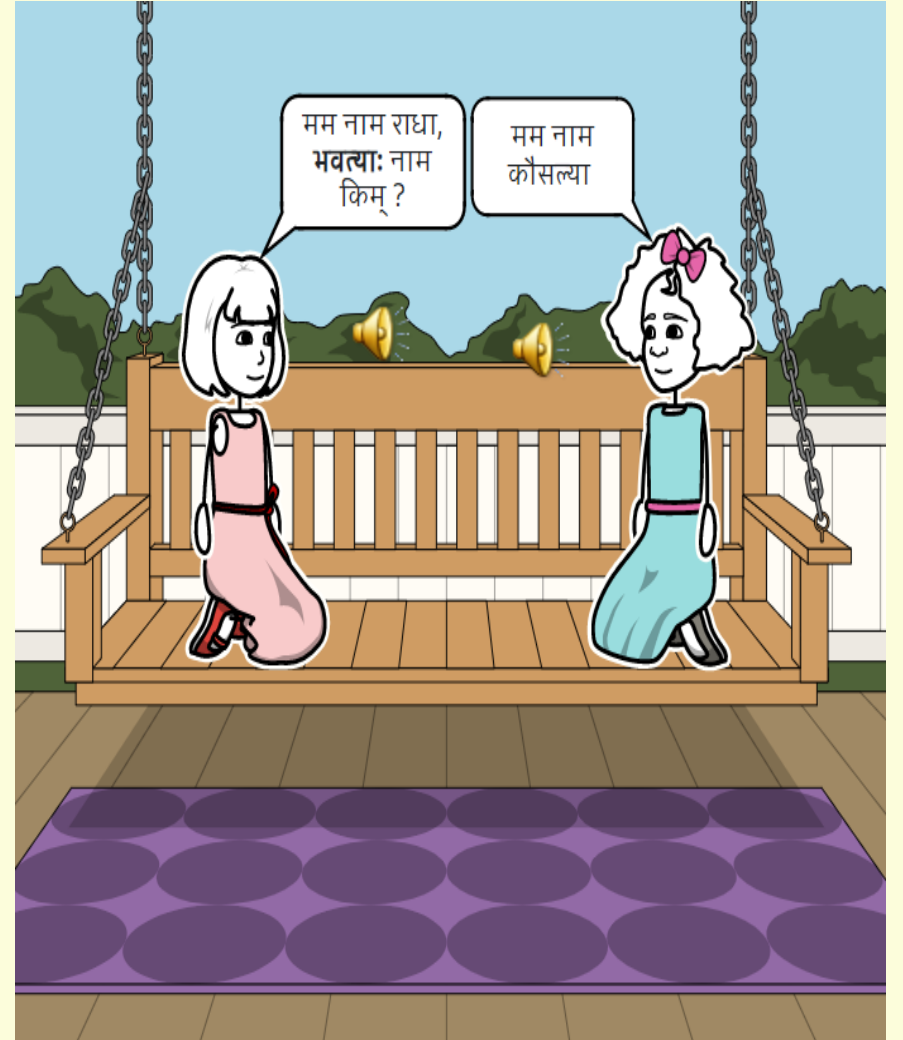

चित्रम् पठत अवगच्छत च | Look at the picture
and understand. (मम / भवतः / भवत्याः)

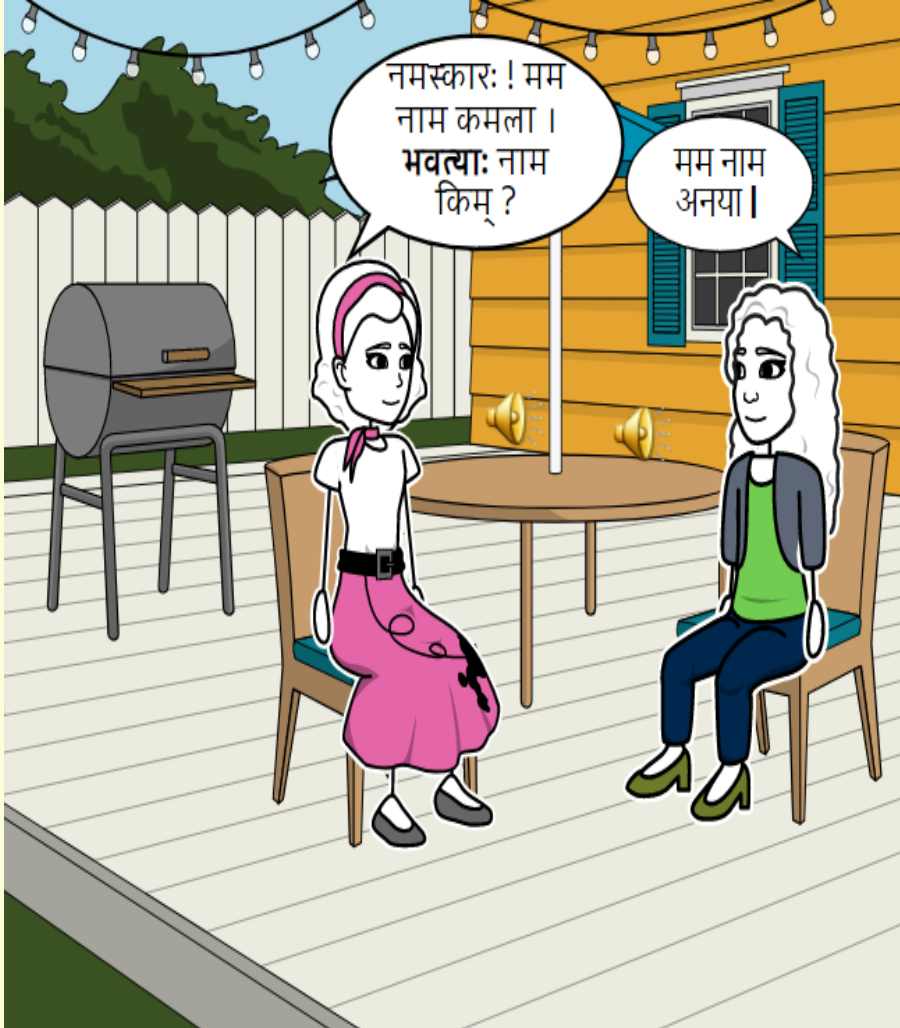

चित्रम् पठत अवगच्छत च | Look at the picture and understand. (मम / भवतः / भवत्याः)

चित्रम् पठत अवगच्छत च | Look at the picture
and understand. (मम / भवतः / भवत्याः)

अहम्, भवान्, भवती उदाहरणः

एतत् संभाषणम् उच्चैः पठत अवगच्छत च –

आचार्यः – सर्वेभ्यः स्वागतम् । नमस्काराः । मम नाम
अरुणः । भवतः नाम किम् ?
रमेशः – मम नाम रमेशः ।

आचार्यः – भवत्याः नाम किम् ?
लता – मम नाम लता ।

आचार्यः – मम नाम किम् ?
छात्राः – भवतः नाम अरुणः ।

विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	सर्वः	सर्वौ	सर्वे
द्वितीया	सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्
तृतीया	सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः
चतुर्थी	सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
पंचमी	सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
षष्ठी	सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
सप्तमी	सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु

आचार्यः – मम पुस्तकम् । मम मुखम् । मम पादः । एवं
सर्वे वदन्तु । पुस्तकम् , चित्रम्, मित्रम् , वृक्षः, हस्तः,
लेखनी ।

छात्राः – मम पुस्तकम् । मम चित्रम् । मम मित्रम् । मम वृक्षः ।
मम हस्तः । मम लेखनी ।

आचार्यः – भवतः पुस्तकम् । भवतः चित्रम् । एवं क्रमेण
वदन्तु ।

छात्राः – भवतः मित्रम् । भवतः वृक्षः । भवतः हस्तः । भवतः
लेखनी ।

आचार्यः – भवत्याः पुस्तकम् । भवत्याः चित्रम् । एवं क्रमेण
वदन्तु ।

छात्राः – भवत्याः मित्रम् । भवत्याः वृक्षः । भवत्याः हस्तः ।
भवत्याः लेखनी ।

१. यथोदाहरणं रिक्तस्थानानि पूरयत -

यथा - रामः - भवतः नाम किम् ?

रावणः - मम नाम रावणः ।

सीता - भवत्याः नाम किम् ?

शूर्पणखा - मम नाम शूर्पणखा

- विनोदः - _____ ? प्रकाशः - _____ ।
- द्रोणः - _____ ? एकलव्यः - _____ ।
- अर्जुनः - _____ ? सुभद्रा - _____ ।
- आज्ञनेयः - _____ ? भीमः - _____ ।
- बृहन्नला - _____ ? उत्तरा - _____ ।

२. नामानुगुणं प्रश्नं पृच्छन्तु

२. नामानुगुणं प्रश्नं पृच्छन्तु ।

यथा - १. नारायणः - भवतः नाम किम् ?

- श्रीशः - _____ ?
- ललिता - _____ ?
- नलिनी - _____ ?
- दिवाकरः - _____ ?
- पद्मा - _____ ?
- तपनः - _____ ?

३. भवतः , भवत्याः , मम , नाम , किम्

१. मम नाम रामः । _____ नाम
किम् ?

२. _____ नाम दिनेशः ।

३. _____ नाम _____ ?

४. मम _____ रुक्मिणी ।

५. _____ नाम किम् ?

६. _____ नाम अरुणः ।

धन्यवादः